STRAND KOMMUNE

Sammen om trivsel

Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2035

Vedtatt i kommunestyret 28.08.2019, jfr. KOM-60/19

«Det er kjekt å bo i Strand for vi kan være mye ute» Marielle 5 år, Eikehaugen barnehage

FORORD

I en stadig mer globalisert og sammenvevet verden er vi gjensidig avhengig av hverandre. Klimaendringer skjer faretruende raskt og et varmere, våtere og villere vær påvirker oss alle, noe vi fikk merke på kroppen med flommene i Strand høsten 2018. Større sosiale forskjeller preger mange land – også Norge - og er en utfordring som vi må ta på alvor og der innsatsen må skje på mange plan.

Ny teknologi og digitalisering endrer både arbeidslivet, måten vi leverer tjenester til innbyggerne på, hvordan vi kommuniserer med hverandre og hvordan vi samarbeider. Globalisering fører til at hendelser andre steder i verden får raskere betydning for oss og vår region – for eksempel for områder som næringsliv, folkehelse og innvandring.

Det norske samfunnet står overfor utfordringer som vil påvirke vårt bilde av offentlig virksomhet og velferdsstatens rolle i våre liv. Behovene vil være større enn det vi i fremtiden kan løse med tilgjengelige økonomiske og menneskelige ressurser. For å kunne håndtere disse utfordringene må vi være åpne for at oppgaver vil løses på andre måter enn i dag, og i større grad gjennom samarbeid mellom kommuner, innbyggere, frivillighet, næringsliv og andre aktører.

Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument. Formålet med planen er å skape langsiktighet og forutsigbarhet i politikk og arealbruk for kommunens innbyggere. Mens kommuneplanens samfunnsdel er et politisk strategidokument, er arealdelen et juridisk bindende dokument som gir føringer for fremtidig arealbruk i kommunen. Samfunnsdelen gjør rede for langsiktige utfordringer og tar stilling til mål og retningsvalg for utviklingen både av Strand som helhet og for kommunen som organisasjon, og legger grunnlaget for å sikre forsvarlige tjenester

innenfor de tilgjengelige ressursene. Gjennom realisering av samfunnsdelen vil vi sikre en helhetlig og bærekraftig samfunnsutvikling, både økonomisk, sosialt og økologisk.

Ny samfunnsdel skiller seg fra dagens kommuneplan ved at den er tverrfaglig og på et overordnet nivå uten konkrete tiltak/valg av løsninger. Det har vært et bevisst valg for å sikre at samfunnsdelen blir det strategiske styringsverktøyet det er tenkt å være. Samfunnsdelen gir samtidig føringer for videre planlegging av kommunal- og tjenesteområdene og vil bli konkretisert og operasjonalisert gjennom arealdelen, tema- og sektorplaner, inkludert handlings- og økonomiplanen.

Utredningsprosjektet «Strand2050» utviklet fire fremtidsbilder for Strandasamfunnet. Fremtidsbildene har fokus ikke bare på befolkningsvekst, men også viktige grep kommunen må gjøre for å kunne styre utviklingen i ønsket retning. Prosessarbeidet og resultatene fra Strand2050 har vært et viktig grunnlag for denne kommuneplanen, og for å gjøre retningsvalg for utviklingen av Strand frem mot 2035.

Kommuneplanens samfunnsdel er lagt på et tverrfaglig og overordnet nivå og skiller seg på denne måten ut fra dagens kommuneplan. For kommuneplanperioden 2019 – 2035 er det definert følgende strategiske mål:

1. Strand har en sunn økonomi som fremmer bærekraftig vekst og en god samfunnsutvikling
2. Strand er et lavutslippssamfunn som er sikkert og trygt å bo i
3. Strand har et inkluderende lokalsamfunn med høy livskvalitet for alle
4. Strand er Rogalands mest bosteds- og næringsattraktive kommune

Bærebjelkene for samfunnsutviklingen i Strand mot 2035 skal være folkehelse, bærekraftig økonomi, attraktivitet og klima. All planlegging og aktivitet skal være med utgangspunkt i disse temaene. For å lykkes med dette vil samskaping og innovasjon være viktige arbeidsmetoder på tvers av temaene.

Fremtidens kommune vil gå fra å løse oppgaver for innbyggerne, til å løse oppgaver sammen med innbyggerne og hvor innbyggerne også i større grad løser oppgaver selv. Dette krever en kulturendring knyttet til hva kommunen skal være for hvem, ikke bare i kommuneorganisasjonen, men også blant folkevalgte, næringsliv, innbyggere, tjenestemottakere og frivillige.

Kommuneplanen er prydet med flotte tegninger fra barn i barnehagene i Strand, der de gir uttrykk for hva de synes er kjekt med å bo i kommunen. Håpet er at kommuneplanen skal være et sentralt, interessant og samtidig lett tilgjengelig dokument for alle som er opptatt av hvor Strandsamfunnet skal gå fram mot 2035.

Jørpeland, 16.09.2019

Ketil Reed Aasgaard
Rådmann

INNHOLD

Forord 1
Strandasamfunnet i 2035 4
Samfunnsutvikling 6
Strategisk mål 1 Strand har en sunn økonomi som fremmer bærekraftig vekst og en god samfunnsutvikling 11
Strategisk mål 2 Strand er et lavutslippsamfunn som er sikkert og trygt å bo i 14
Strategisk mål 3 Strand har et inkluderende lokalsamfunn med høy livskvalitet for alle 18
Strategisk mål 4 Strand er Rogalands mest bosteds- og næringsattraktive kommune 21
Implementering og oppfølging av planen 24
Vedlegg 1 26

Illustrasjoner: Barn i barnehagene i Strand har tegnet «hva er bra med å bo i Strand?». Planen viser et utvalg av disse tegningene.
Illustrasjon forsiden: «På stranden» Izdihar 5 år, Jørpeland barnehage

«Det er gøy med Juletrebyen» Carina 5år, Fjeldebakkane barnehage

STRANDASAMFUNNET I 2035

Utviklingen av Strandasamfunnet frem mot 2035 er styrt gjennom helhetlig og langsiktig planlegging og gjennomføring. Bevisstheten om å involvere og engasjere innbyggere, frivillige og næringslivet har sikret en god dialog og tillit mellom aktørene, samt et økt engasjement for samfunnet man er en del av. I dag spiller de på lag, hver aktør bidrar med det de er best på og har mulighet til. Sammen klarer vi å få til mer. I stedet for at kommunen gjør ting for innbyggerne, gjør vi ting med innbyggerne. Innbyggerne gjør mer ting selv. Kommunen er tydelig i sin kommunikasjon og gode initiativ blir tatt tak i.

En bevisst satsing på barn og unges oppvekstsvilkår har bidratt til en jevn og ønsket befolkningsvekst, og har redusert effektene av en aldrende befolkning. Kommunen Strand er et attraktivt bosted for unge i etablererfasen. Ungdommen fullfører videregående skole og de som drar ut for å studere flytter tilbake etter endt utdanning. Det er også mange unge utdannede tilflyttere uten tilhørighet til kommunen. Et viktig element har også vært tilrettelegging av attraktive boligtomter for småbarnsfamilier. Private utbyggere har, i samarbeid med kommunen, bygd ut sentrumsnære leiligheter tilrettelagt for eldre.

Strand har et tettere samarbeid med nabokommunene for å sikre kvalitet og utvikling i tjenestene. Ny teknologi, endrede arbeidsmåter og en aktiv frivillig sektor sikrer at kommunen gir gode og tilpassede tjenester til mottakerne. Et kontinuerlig arbeid har gjort Strand kommune til en attraktiv kommune med gode tjenester.

Gjennom organisk vekst og nyetableringer skaper næringslivet i Strand stadig nye arbeidsplasser innen næringene turisme, marin, jordbruk, industri og teknologi. Tilrettelegging av areal har vært viktig for den positive utviklingen. Det samme gjelder å utnytte potensiale i turiststrømmen til Preikestolen, som fremdeles er et av Norges viktigste turistmål. Fortsatt har mange arbeidssted på Nord-Jæren, men Ryfast har bidratt til at flere pendler inn til kommunen for å arbeide. For næringslivet har dette gitt økte muligheter for å få tak i kompetente folk.

Grønn mobilitet har vært viktig for å bedre folkehelsen og redusere klimautslipp. Kommunen har prioritert sykkel som framkomstmiddel hvor parkering, sykkelstier og bysykler er viktige tiltak. Også buss til sentrale målpunkt på Nord-Jæren har vært prioritert i denne satsingen.

Strand har et godt og variert kultur- og fritidstilbud rettet mot barn og unge, og spiller ellers på lag med kulturtilbudet i Stavanger og Sandnes i stedet for å konkurrere mot det. Jørpeland, Tau og Fiskå har vokst og er utviklet med fokus på fortetting, variert bebyggelse og tettere lokalisering av daglige gjøremål. Naturkvalitetene og historien er tatt vare på og forsterket. Innbyggerne har vært delaktige i utviklingen og satt sitt preg på bomiljøet. Innbyggerne i Strand lever generelt gode liv.

Hva barn og unge sier om: Hva kan vi gjøre selv for å få det bedre?(fra Oppvekstplanen «Trivsel i fokus»)

SAMFUNNSUTVIKLING

VIKTIGE UTVIKLINGSSTREKK I STRANDASAMUNNET

Strand har i lengre tid hatt en god befolkningsvekst som følge av et stabilt høyt fødselsoverskudd i kombinasjon med høy netto innflytting, jfr. figuren til høyre. I perioden 1990-2018 var årlig gjennomsnittlig befolkningsvekst på 1,2% mot 0,9% nasjonal vekst. Nettoinnflyttingen er betydelig redusert de siste årene og medfører en svakere befolkningsvekst enn tidligere.

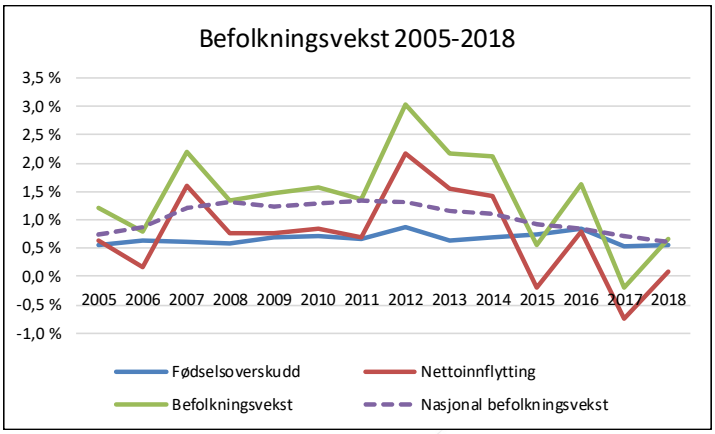

Den høye netto innflyttingen, inkludert innenlandsk innflytting, bidrar til at flere av kommunens innbyggere i mindre grad har en naturlig tilhørighet til kommunen som igjen kan påvirke engasjementet. 12% av innbyggerne i Strand er første og andre generasjons innvandrere. Økt kulturelt mangfold gir nye muligheter, men utfordrer samtidig tradisjonelle verdier og holdninger og gir økt risiko for friksjon og sosiale utfordringer.

Norge opplever en generell sentralisering hvor storbyområdene vokser. Spesielt unge bosetter seg i sentrale strøk, mens de eldre blir igjen på bygda. Strand er en middels sentral kommune og inngår i et felles bo- og arbeidsmarked med Nord-Jæren regionen. Dette vil bli forsterket av Ryfast. Forbedringen vil bli sterkest for Strand, men det kan gi økt pendling begge veier. Samtidig som Ryfast kan bidra til økt befolkningsvekst og næringsutvikling, blir Strand mer sårbar for utflytting og mer avhengig av å være en attraktiv bostedskommune. Befolkningsveksten i Strand er også avhengig av veksten i arbeidsplasser i regionen og boligbyggingstakten i kommunen og regionen. Handelsnæringen opplever allerede konkurranse fra netthandel og Stavanger-regionen. Ryfast kan forsterke handelslekkasjen ytterligere. Også kulturlivet vil bli mer sårbart etter Ryfast åpner.

Klimautfordringene bidrar til våtere, varmere og villere vær. Dette påvirker spesielt den delen av næringslivet som er væravhengig som jordbruk og havbruk, samt befolkningen via ras og flom. Arealene må forvaltes godt hver for seg, men også sett i sammenheng. Utfordringsbildet forårsakes ikke av kraftig regn, flom og klimaendringer alene, men også av at arealpolitikken forsterker sårbarheten. Kompakt byutvikling, flere tette flater, intensivt drevne landbruksareal, utbygging langs vassdrag og fjerning av naturlige økosystemer (som våtmark, myr, kantvegetasjon og åpne vannveier), har økt sårbarheten for særlig flom og overvannsproblematikk. Vi må ta vare på naturmiljøet både av hensyn til naturens økosystemtjenester knyttet til klimatilpasning, og av hensyn til naturens og artenes egenverdi. Jordbruk, transport/veitrafikk, sjøfart, bygg og energi, samt nybygg bidrar med store klimagassutslipp i Strand kommune (Kilde: Klimaregnskap Strand kommune). Ryfast representerer en tydeligere bilbasert transportløsning inn og ut av kommunen enn dagens alternativer.

Strand har i dag en god økonomi som er under press grunnet stort investeringsbehov og en økende gjeldsgrad. Fremover kan kommunen velge å spille på lag med den tyngdekraften Stavanger og Sandnes representerer blant annet innen kultur, eller vi kan bruke de begrensede midlene til å kjempe imot. Kommunen blir også utfordret av at både oppgavene og kompleksiteten i oppgavene øker. Samtidig blir mer og mer av tjenestene rettighetsbasert som igjen innebærer at mottakernes forventninger øker. Dette legger press på kommunens tjenester og medfører et behov for

kontinuerlig forbedring og effektivisering. Strand kommune fortsetter som egen kommune, samtidig som dagens og fremtidens utfordringer skaper et press om større enheter.

Den fremtidige befolkningsutviklingen er høyst usikker og er blant annet avhengig av hvor mange barn som fødes, hvor lenge vi lever og den årlige innvandringen. Strand har i dag en ung befolkning som øker sannsynligheten for en fortsatt god befolkningsvekst sammenlignet med kommuner med en høy andel eldre.

Den innenlandske flyttingen påvirker også befolkningsutviklingen for en kommune. Å være en attraktiv bostedskommune vil være avgjørende for å skille seg ut fra andre kommuner i regionen. Bostedsattraktiviteten i Strand har vært god den siste ti årsperioden. Telemarksforsking rangerer kommunens bostedsattraktivitet på 82. plass av 422 kommuner. Det innebærer at kommunen har hatt en bedre nettoinnflytting enn forventet ut i fra arbeidsplassveksten i egen kommune og strukturelle drivkrefter for flytting. De strukturelle forholdene er av Telemarkforsking definert som sentralisering, innvandring og arbeidsplassveksten i nabokommuner.

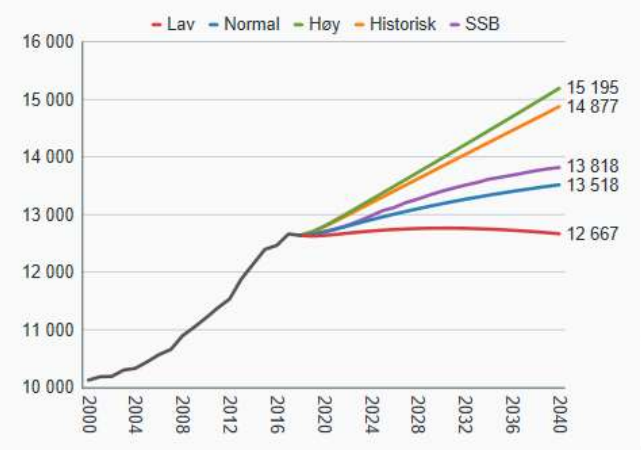

Figuren til venstre viser fire scenarier for befolkningsutviklingen i Strand med ulike verdier av attraktivitet (lav, normal, høy og historisk), samt SSBs befolkningsframskriving pr juni 2018 forutsatt middels nasjonal vekst (Kilde: Telemarkforsking).

De samme forutsetningene er lagt til grunn i figuren nedenfor som viser forventet utvikling i antall skolebarn i Strand. Selv om kommunen har hatt en høy vekst i antall skolebarn i perioden 2000-2018, forventes det en nedgang i antall skolebarn om noen år.

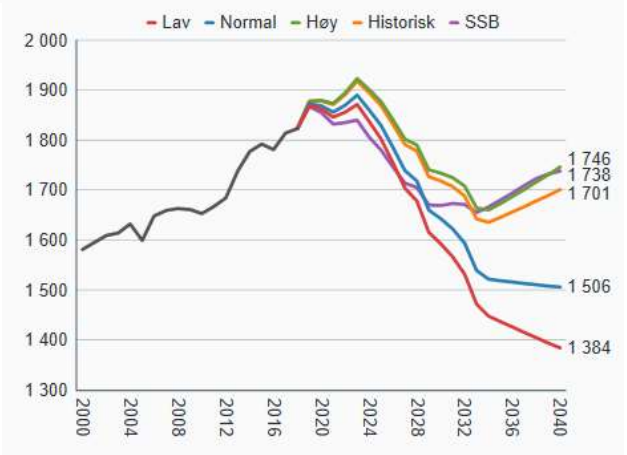

Utviklingen i antall eldre er enklere å forutsi enn utviklingen i yngre aldersgrupper da disse i liten grad flytter på seg. I dag har kommunen 500 innbyggere i alderen 80 år pluss. Frem mot 2040 vil denne aldersgruppen bli dobbelt så stor. Også i aldersgruppen 67-79 år vil Strand få vesentlig flere innbyggere, 1200 innbyggere mot rundt 1700. Selv om økningen i yngre aldersgrupper er mer usikkert, vil forsørgerbyrden målt ved antall personer i alderen 20-65 år i forhold til antall personer som er 66 og eldre nesten bli halvert. I dag er forsørgerbyrden i Strand 4,3. I 2040 vil denne med stor sannsynlighet være under 3 (SSBs befolkningsframskrivinger).

Samtidig som vi blir flere eldre, vil også flere leve med ulike sykdommer og behov for bistand. Fremtidens pensjonister vil sannsynligvis har endrede behov for helse- og omsorgstjenester. Dette kommer i tillegg til dagens utfordringer med blant annet flere brukere med sammensatte hjelpebehov og en økning i lovfestede individuelle rettigheter. Det legger press på tjenesteleveransen hvor både personell og økonomi blir en knapphetsfaktor. Eldrebølgen gir også flere unge, friske eldre som medfører et stort potensiale for økt frivillighet.

UTVIKLINGSSTRATEGI FRAM MOT 2035

Kapittelet «Strandasamfunnet i 2035» beskriver fremtidsbilde kommuneplanens samfunnsdel sikter mot. Dette er bygd på resultatet av prosessen «Strand2050» som utviklet fire fremtidsbilder for Strandasamfunnet.

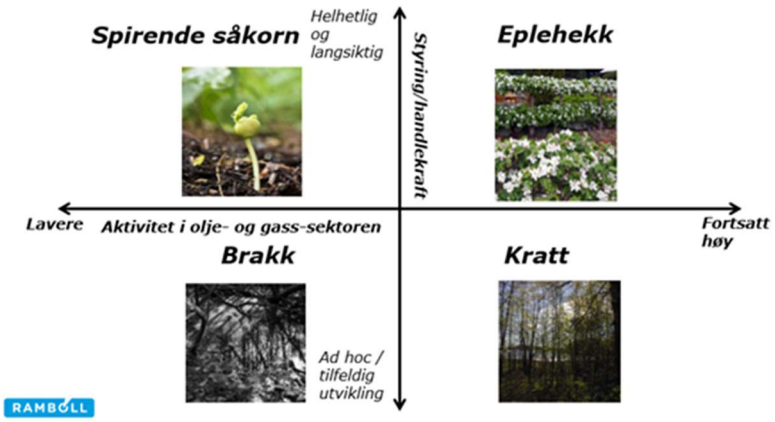

Fremtidsbildene har fokus ikke bare på befolkningsvekst, men også viktige grep kommunen må gjøre for å styre utviklingen. Fremtidsbildene er nært knyttet til hvordan kommunens utvikling preges av drivkreftene «styring og handlekraft» og «aktivitetsnivået i olje- og gassektoren, jfr. figuren til høyre.

De siste år har vist hvor avhengig Strand og regionen er av olje- og gassektoren. Samtidig som det er knyttet stor usikkerhet til den fremtidige aktiviteten i sektoren, har kommunen liten eller ingen påvirkningsmulighet på dette. Kommunens handlingsrom ligger i hvilken styring og handlekraft den utviser. Vi har tro på at Strand kommune utviser en helhetlig og langsiktig planlegging og gjennomføring fremfor ad-hoc beslutninger. Utviklingsstrategien som legges til grunn i kommuneplanen er derfor i skjæringspunktet mellom fremtidsbilde «eplehekk» og «spirende såkorn». Dette er historiene om en eventyrlig og bærekraftig vekst og et handlekraftig lokalsamfunn som skaper nye muligheter.

Strand har vært en vekstkommune med høy historisk befolkningsvekst over landssnittet. Det tror vi vil fortsette. Kommunen har i dag en ung befolkning som gir godt grunnlag for et fortsatt sterkt fødselsoverskudd. Strand opplever en positiv utvikling hvor flere av ungdommene tar høyere utdanning, som er positivt for utviklingen av lokalsamfunnet, men som samtidig vil bidra til å redusere det fremtidige fødselsoverskuddet noe. Siden 2011 har Strand kommune vært en attraktiv bostedskommune med bedre netto innflytting enn forventet. Veksten har vært drevet blant annet av høy boligbygging, vedtak om bygging av Ryfast og innvandring. Også i en periode hvor regionen har vært igjennom et tøft arbeidsmarked har Strand kommune gjort det bedre enn de strukturelle forholdene skulle tilsi og vært attraktiv som bosted. Telemarkforsking estimerer at Ryfast alene representerer en ekstra befolkningsvekst på 0,3%. Disse forholdene gjør at Strand kommune fortsatt har tro på høy befolkningsvekst og legger til grunn en gjennomsnittlig årlig vekst på 1% for planperioden.

Viktige prinsipper for å oppnå den ønskede utviklingen ble definert i Strand 2050 til at

- vi har en fremtidstro og en optimisme som gjør at vi våger å satse mer
- vi styrker handlingskraften gjennom overordnet styring og helhetstenking
- vi er aktive og innovative
- vi etablerer gode samarbeidsformer med viktige aktører i samfunnet (næringslivet, tjenestemottakere, frivillige)
- vi skaper engasjement gjennom involvering og deltakelse

Disse prinsippene harmonerer godt med de definerte bærebjelkene for utviklingen av Strandasamfunnet og er grunnleggende prinsipper for hvordan vi som samfunn skal arbeide fremover med utviklingen av Strandasamfunnet.

Prosjekt Strand2050 legger følgende anbefalinger til grunn for kommunens arbeid med kommunal planstrategi, kommuneplan og øvrige plan og forvaltningssaker

- ta vare på og foredle natur og kulturhistorie
- bruk vannet som ressurs
- bygg tettere i tettstedene
- tillat noe spredt bebyggelse på utvalgte steder
- sikre god kollektivdekning med Solbakk som hovedknutepunkt
- sikre gang og sykkelveg langs sjøen mellom Tau og Jørpeland
- lag en områdeplan for hvert tettsted for å sikre:
    - særegenhet i eksisterende bebyggelse, natur og kulturhistorie
    - at nye utbyggingsprosjekt bidrar til å utvikle og styrke tettstedet
    - høy kvalitet og sammenheng i arkitektur og uterom
    - romslige blå/grønne korridorer som rekreasjonsområder og flomveger
    - begrenset bilbruk, gang- og sykkelavstand mellom boligområder, skole, barnehage og sentrumsfunksjoner
    - kollektivknutepunkt for buss

Nasjonale og regionale føringer legger også rammer for kommunens utviklingsstrategi frem mot 2035. Sentrale føringer for kommunen finnes i vedlegg 1.

VISJON OG MÅL

Kommunens visjon ***«Sammen om trivsel»*** ligger til grunn for utviklingen av Strandasamfunnet. Selv om kommunen har en viktig oppgave i å sikre tjenester med god kvalitet er vi avhengig av alle aktørene i samfunnet for at visjonen skal realiseres. Visjonen handler derfor om mer enn kun kommunens rolle. Vi ønsker at visjonen inspirerer til engasjement og deltakelse, både for folkevalgte, administrasjonen, næringslivet, frivillige og kommunens innbyggere. Vi skal være sammen om å skape et trygt og involverende miljø. Sammen tar vi ansvar ikke bare for oss selv, men også for hverandre og fellesskapet. Vi er sammen om å ta vare på de som har behov for det.

Vi skal ha en bærekraftig samfunnsutvikling, både for den enkelte innbygger, på gruppenivå og for Strandasamfunnet som helhet. Vi er gjensidig avhengig av hverandre for å definere utfordringene og finne nye løsninger. Sammen skal vi snu dagens trend hvor rettigheter i stor grad utløser brukernes forventninger til kommunens tjenesteleveranse. Isteden skal vi oppnå en situasjon hvor aktørene i større grad tenker «hva kan jeg bidra med» for å gjøre Strand til et bedre sted å bo. En sentral forutsetning for å realisere visjonen er involvering og samskaping mellom kommunen og lokalsamfunnet. Også intern samhandling er nødvendig. Det igjen forutsetter en raus og åpen kommunikasjon mellom aktørene. Å være «sammen om trivsel» innebærer også at vi må være aktive, kompetente og i utvikling.

«Jeg ligger på stranden med min lillebror» av Tomine, Bikubå barnehage

Visjonen *Sammen om trivsel* skal støtte opp om at vi sammen bidrar til å nå kommunens hovedmål;

«Strandasamfunnet skal være et levende lokalmiljø som preges av trygghet i hverdagen, optimisme, romslighet og respekt for ulike kulturverdier, holdninger og behov.

Strand kommune skal kjennes som den gode bostedskommunen med gode oppvekstsvilkår for barn og unge, tilgang til grønne omgivelser, høy livskvalitet for alle prioriteres. Kultur- og fritidstilbudene skal være varierte og tilbys både innbyggere og andre som besøker oss.»

De fire strategiske målene som er definert for kommuneplanen er en konkretisering av sentrale elementer i kommunens visjon og hovedmål, og tar innover seg de seks fokusområdene for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel.

Strategisk mål 1	Strategisk mål 2
Strand har en sunn økonomi som fremmer bærekraftig vekst og en god samfunnsutvikling En sunn kommuneøkonomi gir oss et handlingsrom til å skape et godt lokalsamfunn hvor det er attraktivt å bo. Vi legger til grunn økonomisk, miljømessig og sosial bærekraftig utvikling av samfunnet. Kommunen legger til rette for kreativitet, utvikling, innovasjon og samskaping for en god samfunnsutvikling, hvor brukerens behov er i sentrum.	**Strand er et lavutslippssamfunn som er sikkert og trygt å bo i** For å sikre kommende generasjoner like muligheter til å dekke sine behov, tar kommunen lokalt ansvar for omstillingen til et lavutslippssamfunn, og på sikt nullutslipp. Målet sier også noe om hvordan vi skal utvikle og ivareta gode lokalmiljø hvor samfunnssikkerhet og beredskap står sentralt. Dette krever at kommunen er kreativ, innovativ og omstillingsdyktig.
Strategisk mål 3	**Strategisk mål 4**
Strand har et inkluderende lokalsamfunn med høy livskvalitet for alle Ved å legge til grunn samskaping og helse i alt vi gjør arbeider kommunen for at alle innbyggere opplever høy livskvalitet hvor mestring, inkludering og redusert inntektsulikhet står sentralt. Kommunen er tilrettelegger for økt intern samhandling og ekstern samskaping hvor fokuset er å utvikle et inkluderende lokalsamfunn i tråd med kommunens visjon «Sammen om trivsel». Sammen oppnår vi et samfunnsengasjement hvor innbyggerne er ansvarlige borgere og ikke bare brukere.	**Strand er Rogalands mest bosteds- og næringsattraktive kommune** Attraktivitet skaper vekst som gir et økonomisk handlingsrom, men krever kontinuerlig arbeid. Ingen kan gjøre alt alene, men alle kan gjøre litt. Sammen møter vi fremtidens utfordringer og muligheter i Strandasamfunnet, hvor medvirkning og samskaping ligger til grunn for tjeneste- og samfunnsutviklingen. En attraktiv kommune ivaretar alle innbyggere og fremmer god folkehelse.

«På lekeplassen» Marie 5 år, Førland barnehage

STRATEGISK MÅL 1

STRAND HAR EN SUNN ØKONOMI SOM FREMMER BÆREKRAFTIG VEKST OG EN GOD SAMFUNNSUTVIKLING

En sunn kommuneøkonomi gir oss et handlingsrom til å skape et godt lokalsamfunn hvor det er attraktivt å bo. Vi legger til grunn økonomisk, økologisk og sosial bærekraftig utvikling av samfunnet. Kommunen legger til rette for kreativitet, utvikling, innovasjon og samskaping for en god samfunnsutvikling, hvor brukerens behov er i sentrum.

Dette målet er konsentrert om fokusområdene bærekraftig økonomi, attraktivitet, samskaping og innovasjon.

Hvor er vi?
Olje- og gassektoren har i lang tid sikret sterk økonomisk vekst, høy sysselsetting og høy befolkningsvekst i regionen. Dette har gitt positive ringvirkninger til andre næringer. Konjunkturnedgangen rammet imidlertid regionen for fullt i 2014 med økende arbeidsledighet og svakere befolkningsvekst som resultat. Selv om arbeidsledigheten nå er tilbake til normalen opplever kommunen en svikt i skatteinntektene. Befolkningsveksten er fortsatt svak som i landet for øvrig.

Kommunesektoren opplever et gap mellom hva innbyggerne forventer og hva kommunen kan levere. I stor grad handler det om hva kommunen kan gjøre for meg som bruker og ikke hva vi kan oppnå sammen. Vi utsettes for komplekse utfordringer hvor endringene skjer raskere og raskere.

Selv om vi i økende grad tar i bruk ny teknologi, er vi i stor grad driftsorientert. Utviklingen har vært motivert ut i fra tjenesteområdenes behov for effektive og robuste løsninger. Å forenkle og forbedre tjenesteleveransen fra et brukerperspektiv har så langt ikke vært i sentrum.

Innovasjon, digitalisering og smart er virkemidler for å levere gode tjenester til innbyggerne og skape et samfunn hvor det er godt å bo og arbeide.

På flere områder vil det ikke være mulig å opprettholde tjenestetilbudet til innbyggerne på samme måte som i dag. Bruk av ny teknologi og nye arbeidsmetoder gjør at vi kan få en mer effektiv utnyttelse av ressursene. Det gjør kommunen bedre i stand til å møte fremtidens utfordringer som følge av blant annet eldrebølgen, rettighetsbaserte tjenester og klimaendringer. I større grad må tjenestene tilpasses den enkelte bruker hvor standardisering ikke blir normalen.

Hvor vil vi?

Kommunen må tilpasse aktivitetene i tråd med usikker befolkningsutvikling og forventet lavere inntektsnivå. Det stiller store krav til oss. Bærekraftsprinsippet er sentralt i alt arbeidet vi gjør, og på alle nivå i kommunen. Netto driftsresultat og netto gjeldsgrad er sentrale måltall kommunen vil styre etter for å sikre en bærekraftig utvikling over tid.

Bærekraftig utvikling defineres som «en utvikling som imøtekommer behovene til dagens innbyggere uten å redusere mulighet for kommende generasjoner til å dekke sine behov».

Det er viktig å opprettholde en bærekraftig økonomi på lang sikt for å ivareta handlefriheten, videreføre et godt tjenestetilbud og unngå at det over tid avsettes for lite til formuesbevaring, samt legge til rette for samskaping og innovasjon. Et økonomisk handlingsrom sikrer den langsiktige forutsigbarheten, men gir også rom for kreativitet og nyskaping. Gode ideer må håndteres. Det er takhøyde for å prøve og feile, men vi lærer av våre feil.

Det er viktig å skape rom for nye investeringer som bidrar til en attraktiv samfunnsutvikling. Samtidig skal vi sørge for langsiktighet i ressursforvaltningen gjennom riktige prioriteringer og forventningsavklaringer.

Kommunen kan ikke alene løse fremtidens utfordringer, ei heller alene definere felleskapets utfordringer. Fremtidens velferd er derfor et felles ansvar der både kommunen og bruker må delta aktivt. Samskaping er en viktig metode for å mobilisere aktørene til å delta mer aktivt i samfunnsutviklingen og håndtere utfordringene vi står overfor.

Samskaping er når kommunen sammen med brukere, innbyggere, næringslivet og frivillige utvikler og implementerer nye og bedre løsninger

Ved utvikling og fornying av kommunens tjenester skal brukernes behov alltid være i sentrum. Brukernes behov skal også være utgangspunktet i selve tjenesteleveransen. Brukere kan være innbyggere, frivillige og næringslivet. For å lykkes er det nødvendig at brukerne tidlig blir involvert i jakten på muligheter og løsninger. Derfor må vi i langt større grad, og mer systematisk, støtte initiativ som kommer fra innbyggerne, næringslivet og frivilligheten.

Et Strandasamfunn hvor samskaping, innbyggerinvolvering og medvirkning skal være regelen og ikke unntaket, utfordrer samspillet mellom kommuneorganisasjonen og brukerne. Kommunen blir utfordret på arbeidskultur, forankring i organisasjonen og blant folkevalgte, i måten vi utvikler og utfører tjenestene på, hvordan vi samhandler internt og hvordan vi prioriterer mellom oppgavene. Mens innbyggerne blir utfordret i rollen som ansvarlige og aktive samfunnsborgere.

Strand er en kreativ, innovativ og endringsdyktig organisasjon i møte med fremtidige utfordringer og behov. Vi legger til grunn innovasjon i tjeneste- og organisasjonsutviklingen. Vi prøver ut nye løsninger og viser gjennomføringskraft. Samtidig sikrer vi at kapasiteten ikke blir for spredt og at vi ikke igangsetter prosjekter vi ikke klarer å følge opp. Vi er en lærende og fleksibel organisasjon. Vi utnytter potensiale i et bredere tverrfaglig samarbeid internt og med ulike aktører i samfunnet som næringslivet, frivillig sektor, innbyggere, nabokommuner og utdannings- og forskningsmiljø.

Hvordan kommer vi dit? [1]

- Økonomiske måltall er førende for planlegging og prioritering over tid
- Vi følger vedtatte planer
- Vi våger å prioritere vekk noe fremfor å spre innsatsen
- Vi vektlegger fellesskapets interesser *
- Vi bygger kapasitet for endring og utvikling i egen organisasjon (kapasitet defineres som ressurs og kompetanse)
- Vi utvikler en kultur som stimulerer til innovasjon og endring
- Vi inngår i samarbeids- og utviklingsnettverk med andre kommuner og aktører
- Vi videreutvikler tjenestene gjennom samskaping
- Vi motiverer innbyggere til å være ansvarlige borgere og skaper engasjement gjennom involvering og deltakelse
- Barn og unge har en aktiv påvirkning på utviklingen av Strandasamfunnet *
- Vi øker den eksterne medfinansieringen

«Bade i badebasseng» Ida, Barnas Kulturhage

[1] Strekpunkt merket med * har særlig relevans for arealdelen

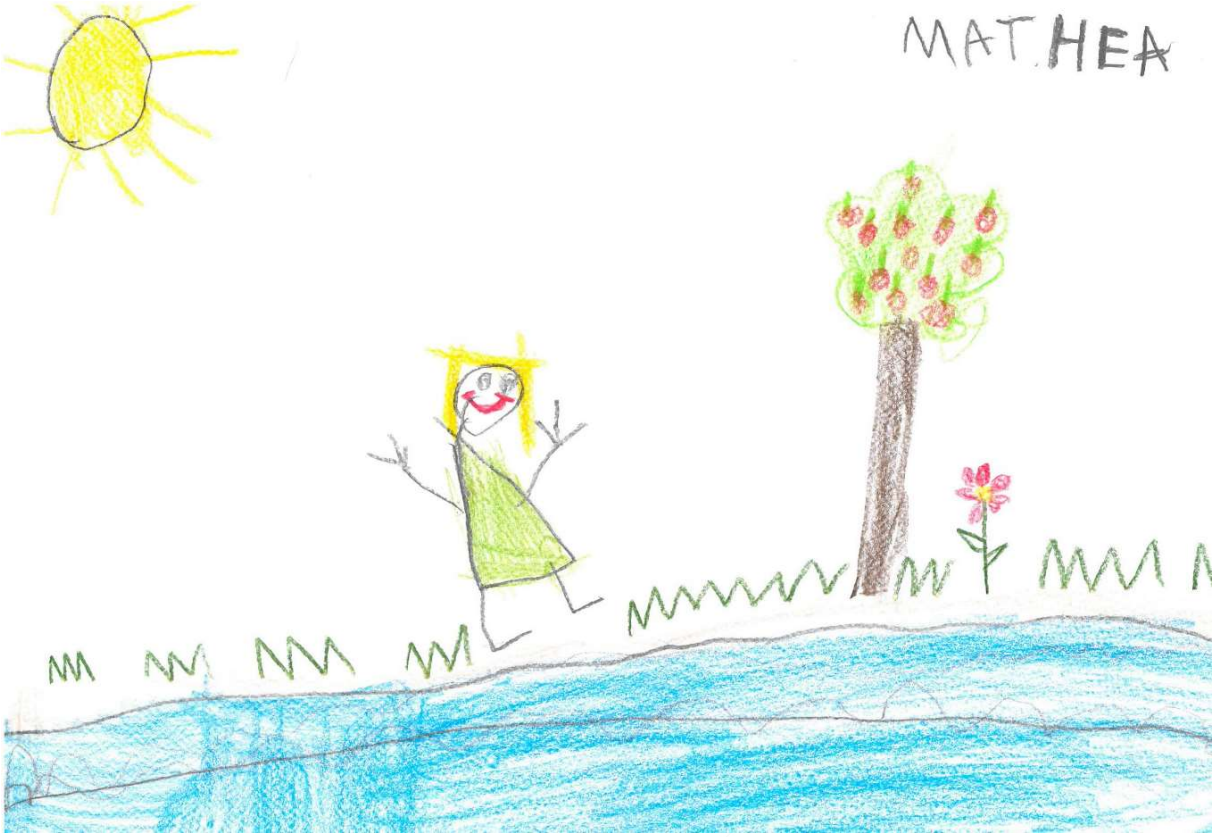

«Det er kjekt å bo i Strand for vi kan gå på stranden og bade» Mathea 5 år, Eikehaugen barnehage

STRATEGISK MÅL 2

STRAND ER ET LAVUTSLIPPSAMFUNN SOM ER SIKKERT OG TRYGT Å BO I

For å sikre kommende generasjoner like muligheter til å dekke sine behov, tar kommunen lokalt ansvar for omstillingen til et lavutslippssamfunn, og på sikt nullutslipp. Målet sier også noe om hvordan vi skal utvikle og ivareta gode lokalmiljø hvor samfunnssikkerhet og beredskap står sentralt. Dette krever at kommunen er kreativ, innovativ og omstillingsdyktig.

Dette målet er konsentrert om fokusområdene klimapåvirkning og –tilpasning og innovasjon.

Hvor er vi?

Klimaendringene er en av vår tids største trusler og viser seg gjennom endringer i hvor ofte ulike typer (ekstrem)vær forekommer. Klimaendringer vil påvirke natur og samfunn både på kort og lang sikt. Vi kan vente oss et varmere, våtere og villere klima.

Strand har spesielt erfart utfordringer som følge av mangel på overvannshåndtering. Kommunen har også bebyggelse i skredutsatte områder og områder utsatt for økning i havnivå. Utfordringene kommer til syne i allerede utbygde områder, spesielt eldre boligfelt, som ikke er godt nok tilpasset dagens klima. Klimatilpasning er sentralt i arealplanleggingen i Strand, spesielt ved utforming av nye areal.

Klimapåvirkning handler om hvordan forbruket i samfunnet gjennom utslipp av klimagasser påvirker værmønsteret lokalt og globalt.

Klimatilpasning handler om å ta hensyn til dagens og framtidens klima. Arbeidet med klimatilpasning skal bidra til at vi unngår eller begrenser risiko, sårbarhet og ulemper, og drar nytte av eventuelle fordeler som følge av endringer i klimaet.

Samfunnet og kommunen er ikke tilstrekkelig bevisst på hvilke konsekvenser eget forbruk har på klimaendringene og hvilke tiltak som er mest virkningsfulle for å redusere eget klimagassutslipp. Både kompetanse og vilje er viktige faktorer. Kommunens påvirkningskraft – både som tjenesteprodusent og myndighetsutøver – er trolig størst for direkte utslipp.

Klimaregnskapsanalysen utarbeidet av Asplan Viak viser at det geografiske utslippet fra Strandasamfunnet, det vil si det direkte utslippet innenfor kommunens grenser, utgjør nesten 57 000 tonn CO_2-ekvivalenter. Bygg og infrastruktur og kjøp av tjenester utgjør 66%. Utslippet fra kommunal virksomhet, klimafotavtrykket, ligger på vel 12 000 tonn CO_2-ekvivalenter, hvor sjøfart, jordbruk og vegtrafikk står for 86% av utslippet. Klimafotavtrykket dekker både direkte og indirekte utslipp fra Strand kommune som organisasjon. Indirekte utslipp inkluderer utslipp utenfor kommunens grenser blant annet som følge av produksjon og transport. Dette påvirkes best gjennom anskaffelser. Private husholdningers klimafotavtrykk er på nesten 9 tonn CO_2-ekvivalenter pr innbygger hvor utslippskildene primært er transport, mat og bolig.

Hvor vil vi?
Frem mot 2035 vil Strand kommune redusere det geografiske utslippet fra Strandasamfunnet og klimafotavtrykket fra Strand kommune som organisasjon med 70%. Det innebærer at kommunen må ta i bruk alle sine virkemidler som tjenesteleverandør, forvaltningsmyndighet og samfunnsaktør. I denne omstillingen setter Strand kommune fokus på felles kunnskapsbygging, behov for helhetlig og tverrfaglig planlegging av arealbruken og raskere tiltaksgjennomføring i kampen mot klimaendringene. Klimaregnskap og klimabudsjett er viktige verktøy for å følge utviklingen og som grunnlag for hvilke områder eller tiltak vi skal prioritere fremover for å redusere utslippet i tråd med målsettingen.

Strand bruker sitt påvirkningspotensiale gjennom grønne innkjøp, klimavennlige bygg, klimavennlig bilpark og en bevisstgjøring av egne ansatte og innbyggere. I tillegg vil bedre tilrettelegging av sjøfart, f.eks. kaiområdet i Nordmarka, og jordvern være viktig for å redusere kommunens klimapåvirkning. Teknologi er et virkemiddel, både i forhold til klimatilpasning og for å redusere kommunens eget utslipp. Sammen med brukere og næringsliv utforsker vi og tar i bruk mulighetene teknologien gir.

«Jeg balanserer» Anna, Bikubå barnehage

Strand standard for alle kommunale nybygg er passiv hus. Nye bygg er således energieffektive med utslippsfrie løsninger og bygd i gjenvinnbare materialer. Vi har også mye å hente på at eksisterende bygg blir mer klimavennlige hvor fokuset er på utskifting av fyringsovner til varmepumper, etterisolering og utskifting av vinduer. På sikt ønsker vi utslippsfrie byggeplasser.

Nullutslippskjøretøy er regelen og ikke unntaket. Vi øker bevisstheten om miljøriktige og klimavennlige valg ved innkjøp, både hos kommunens ansatte og hos leverandørene. Vi minimerer for eksempel unødvendig bruk av engangsartikler og fokuserer på gjenbruk fremfor bruk og kast.

Husholdningene har sitt største utslipp i form av transport, mat og bolig. Selv om vi har liten påvirkningsmulighet på husholdningenes forbruk og utslipp er det viktig at kommunen som en viktig samfunnsaktør bidrar til å bevisstgjøre egne innbyggere og øke kunnskapsnivået. Hvordan den enkelte påvirker klimaet inngår som tema i opplæringen av barn og unge. Disse har stor påvirkning på foreldres holdninger. Vi gjør det samtidig enkelt for innbyggerne å ta klimavennlige valg.

Mange sektorer blir berørt av klimaendringene, og arealplanleggingen må legge til rette for å ivareta disse interessene i et endret klima. Vi har en bærekraftig forvaltning av arealene. Å ta hensyn til klimaet og endringer i dette, sammen med øvrige endringer i samfunnet, er avgjørende for å sikre en bærekraftig utvikling. Vi ivaretar det biologiske mangfoldet og skaper bedre bomiljø og mindre lokal forurensning. Det skal gi et livskraftig og variert naturmiljø som er mindre sårbart for endringer og som kan medvirke til samfunnets tilpasning.

Arealplanlegging er en nøkkelfaktor for å sikre korte avstander mellom daglige gjøremål hvor fortetting på Jørpeland og Tau og utbygging nær kollektivaksen, samt tilrettelegging for å fremme grønn mobilitet og klimavennlig transport prioriteres. Vi ønsker nullvekst i personbiltrafikk innenfor Tau og Jørpeland. Fortetting sentralt og i tilknytning til kollektivaksen gir mindre energibruk og vesentlig lavere utslipp av klimagasser, inkludert lokalt servicetilbud og lokale arbeidsplasser. Samtidig forsterker en slik arealpolitikk sårbarheten spesielt i forhold til overvannshåndtering.

«Jeg bader på Nordlys» Victoria 5år, Fjeldebakkane barnehage

Kommunen har oversikt over utsatte områder for overvann og skred, både relatert til arealplanlegging, utbygging av nye områder, fortetting, samfunnssikkerhet og utarbeidelse av beredskapsplaner. Gjennom arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap skal det utarbeides en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for kommunen. Denne analysen skal beskrive kommunens risikobilde med hensyn til både naturgitte og menneskeskapte uønskede hendelser. Ved planlegging av arealbruk konkretiserer vi hvilken reell fare de aktuelle områdene er utsatt for, som konsekvens av klimaendringer. Vi har en restriktiv holdning til utbygging i faresoner.

Vi ivaretar dyrka jord og verner om våtmark, myr, kantvegetasjon og åpne vannveier. Brakk areal i kommunen egnet for skogplanting benyttes til klimaskog. 95% av dyrka areal benyttes i dag til grasproduksjon i kombinasjon med husdyrproduksjon. Samtidig har kommunen et klima som er svært gunstig for produksjon av frukt, bær og grønnsaker. Dette gir kommunen et stort potensiale i forhold til biogass og/eller omlegging til en landbruksproduksjon med lavere utslipp.

Hvordan kommer vi dit? [2]

- Vi gjennomfører grønne anskaffelser og grønne investeringer
- Nullutslippskjøretøy er regelen, ikke unntaket for kommunale tjenestebiler
- Vi gjør det lettere å gå, sykle eller ta buss, og kjøre utslippsfritt hvis man må kjøre bil *
- Vi følger miljøstandarden «Strand-standard» (passiv hus) for kommunale nybygg
- Vi gjennomfører energisparende tiltak for eksisterende bygg basert på en vurdering av kost/nytte
- Vi øker bevisstheten og kunnskapsnivået knyttet til klimapåvirkning og klimatilpasning
- Vi har fokus på sirkulærøkonomi, fremfor bruk og kast
- Vi arbeider systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap *
- Vi er aktive og innovative for å redusere klimagassutslippet
- Vi vil sertifisere kommunen som Miljøfyrtårn eller lignende med sertifiseringsmyndighet, slik at bedriftene i Strand enkelt kan miljøsertifisere seg
- Vi vil sertifisere kommunen som et bærekraftig reisemål*
- Vi sikrer et biologisk mangfold *
- Vi vektlegger jordvern i tråd med nasjonale målsettinger *
- Vi fastsetter en langsiktig utviklingsretning og/eller en langsiktig grense mellom tettsteder og landbruksområder (markagrensen) *
- Vi har en restriktiv holdning til utbygging i faresoner *
- Hovedvekten av boligbyggingen konsentreres rundt Tau og Jørpeland 4 km i randsone fra skole, idrett og sentrum, og nær kollektivaksen langs R13 *

«Meg og mamma på tur under regnbyen» Eiril Mathilde, Rødlandsmyrå barnehage

[2] Strekpunkt merket med * har særlig relevans for arealdelen

«Å få være meg» av Siren, Barnas Kulturhage

STRATEGISK MÅL 3

STRAND HAR ET INKLUDERENDE LOKALSAMFUNN MED HØY LIVSKVALITET FOR ALLE

Ved å legge til grunn samskaping og helse i alt vi gjør arbeider kommunen for at alle innbyggere opplever høy livskvalitet hvor mestring, inkludering og redusert inntektsulikhet står sentralt. Kommunen er tilrettelegger for økt intern samhandling og ekstern samskaping hvor fokuset er å utvikle et inkluderende lokalsamfunn i tråd med kommunens visjon «Sammen om trivsel». Sammen oppnår vi et samfunnsengasjement hvor innbyggerne er ansvarlige borgere og ikke bare brukere.

Dette målet er konsentrert om fokusområdene helse i alt vi gjør og samskaping.

Hvor er vi?
Strand gjør allerede mye godt folkehelsearbeid, men er ikke tilstrekkelig bevisst egen innsats på området. Gjennom økt kunnskapsoversikt har vi de siste årene fått økt forståelse av og fokus på folkehelsearbeidet, men det tar tid før alle tenker «helse i alt vi gjør».

Våre folkehelseutfordringer er gruppert i kategoriene mestring, inntektsulikhet og inkludering. Utfordringer knyttet til sosial, faglig og aktivitetsmessig mestring er synlig gjennom andelen barn og unge som opplever mobbing og som scorer lavt på lese- og regneferdigheter, utviklingen blant ungdom hvor mestrings- og livsutfordringer bunner i sammensatte og komplekse sykdomsbilder og livssituasjoner og ungdom som faller fra

Helse er vidt definert som fysisk, psykisk og sosial velvære.

Folkehelse: Befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning.

Sentralt i folkehelsearbeidet er å forebygge og å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, samt utjevne sosiale helseforskjeller ofte forårsaket av utdanning, arbeid og inntekt.

på videregående skole, samt andelen unge voksne med overvekt og fedme. Unge under 30 år som ikke er under utdanning, men er arbeidsledig, mottar arbeidsavklaringspenger eller har uførepensjon i kombinasjon med de som har vært arbeidsledig over lengre tid representerer en risiko for økt inntektsulikhet i Strandasamfunnet. Det samme gjør andelen innbyggere som lever i en lavinntektsfamilie. Lavinntekt og rus/psykiatri øker også risikoen for opplevd redusert tilhørighet og inkludering i lokalsamfunnet. Mangel på formelle og uformelle sosiale møteplasser kan forsterke dette.

Hvor vil vi?

Strand kommune vil gi innbyggerne muligheter til å leve et godt, sunt og langt liv med opplevd høy livskvalitet gjennom hele livet. Befolkningens helse og trivsel skal fremmes, samtidig som det legges til rette for gode sosiale og miljømessige levekår. Et godt samarbeid med frivillig sektor og næringslivet er viktig for et godt resultat.
Resultatet er også avhengig av at den enkelte selv tar gode valg og tar ansvar for egen helse og livskvalitet.

Folkehelseperspektivet inngår som en naturlig del av hele kommunens virksomhet hvor alle tenker «helse i alt vi gjør». Vi har et kunnskapsbasert folkehelsearbeid hvor kommunens folkehelseutfordringer og -ressurser er godt kjent. Over tid forsterker vi ressursene og begrenser utfordringene.

Gjennom planlegging og tjenestetilbudet som gis bidrar vi i første rekke til at alle innbyggere i kommunen lever gode liv og har en god helse. Fokuset er å forhindre at sosial ulikhet i helse oppstår, samt forebygge og bidra til at alle innbyggerne opplever mestring og inkludering. Deretter må vi som kommune og samfunn begrense effektene av at det likevel oppstår sosial ulikhet i helse og at alle innbyggere ikke opplever å ha en god livskvalitet gjennom livet.

Alma 5 år, Fjordsyn barnehage

Trygghet, tilhørighet og tilgjengelighet er viktig for innbyggernes opplevde livskvalitet. Vi ser på folkehelse i et livsløpsperspektiv med fokus på økt mestring, redusert inntektsulikhet og økt inkludering hvor barn, unge og eldre er særskilte målgrupper, jfr. figur til venstre. Så fremt barn og unge opplever mestring i oppveksten er det større sannsynlighet for at de fullfører videregående skole og blir selvhjulpne i voksen alder. Dette bidrar til å redusere inntektsulikhet og sosial ulikhet i helse også for fremtidige generasjoner. Et bredt inkluderende samfunn vil redusere effektene av at sosial ulikhet i helse oppstår på tross av kommunens forebyggende innsats. Over tid vil dette bidra til at flere opplever mestring og sosial ulikhet i helse reduseres.

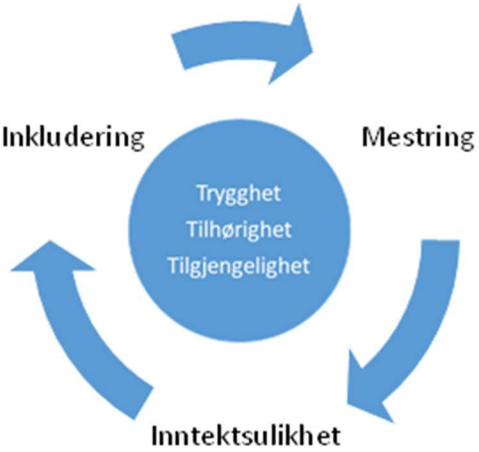

Eldre er en viktig ressurs for samfunnet og kan i større grad enn i dag være en viktig bidragsyter knyttet til kommunale omsorgsoppgaver. Samtidig øker risikoen for redusert livskvalitet blant annet som følge av ensomhet og svekket helse. Det er vesentlig å legge til rette for et aldersvennlig samfunn og en hverdag eldre kan håndtere og mestre på egenhånd.

Vi har fokus på både intern samhandling og samskaping mellom kommunen og lokalsamfunnet for å skape et godt Strandasamfunn. Samarbeidet mellom kommunen og innbyggere og innbyggerne imellom, innebærer at alle har og tar et medansvar for vårt nærmiljø, vårt lokalsamfunn, alles barn, unge og eldre. Vi er også sammen om å ta vare på og inkludere andre sårbare grupper som tilflyttere, innvandrere og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Frivillig sektor er en viktig samarbeidspartner for kommunen og er anerkjent som en selvstendig samfunnssektor på lik linje med de andre sektorene i samfunnet. Samarbeid og samskaping mellom kommunen og frivilligheten baseres på likeverdig partnerskap og gjensidig respekt for hverandres roller.

Offentlig og frivillig sektor har ulike, men utfyllende roller i samfunnet. Samarbeidet bygger på prinsippet om at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester. Samhandling krever ressurser og engasjement, og det må avsettes nødvendig tid til samspillet. Utviklingen av samarbeidet skjer i dialog med frivilligheten og bærer preg av åpenhet, forutsigbarhet, tilgjengelighet og tillit. Frivilligheten lever av lyst og dør av tvang.

«Spille fotball» Magnus 5 år, Førland barnehage

Hvordan kommer vi dit? [3]

- Vi jobber kunnskapsbasert og tydeliggjør viktigheten av bedre folkehelse
- Vi gjør det enkelt for og motiverer innbyggerne til å ta helsefremmende valg (her inngår tilrettelegging og motivering til mer fysisk aktivitet)
- Vi er sammen om å fremme deltakelse og inkludering for alle
- Vi videreutvikler eksisterende arenaer og utvikler nye arenaer hvor innbyggerne opplever mestring, inkludering og trygghet *
- Vi støtter opp om tilbud rettet mot enkeltmennesker og grupper som har særlige behov
- Vi tar vare på og motiverer nåværende og rekrutterer nye frivillige, i alle aldre
- Vi videreutvikler gode samarbeidsarenaer med næringslivet og lag og organisasjoner
- Samarbeid og samskaping med aktørene i samfunnet er basert på likeverdige partnerskap og gjensidig respekt for hverandres roller

[3] Strekpunkt merket med * har særlig relevans for arealdelen

«Huset mitt» Tuva, Jørpeland barnehage

STRATEGISK MÅL 4

STRAND ER ROGALANDS MEST BOSTEDS- OG NÆRINGSATTRAKTIVE KOMMUNE

Attraktivitet skaper vekst som gir et økonomisk handlingsrom, men krever kontinuerlig arbeid. Ingen kan gjøre alt alene, men alle kan gjøre litt. Sammen møter vi fremtidens utfordringer og muligheter i Strandasamfunnet, hvor økt medvirkning og samskaping ligger til grunn for tjeneste- og samfunnsutviklingen. En attraktiv kommune ivaretar alle innbyggere og fremmer god folkehelse.

Målet er konsentrert rundt fokusområdene attraktivitet, samskaping, helse i alt vi gjør og bærekraftig økonomi.

Hvor er vi?
Telemarksforskings attraktivitetsanalyse viser at Strand har hatt en positiv næringsattraktivitet og en negativ bostedsattraktivitet i perioden 2005-2011, jfr. figuren øverst på neste side. I perioden 2012-2017 er det motsatt. Ideelt ønsker vi en situasjon hvor vi er attraktive både som bosted og for næringsvirksomhet.

Attraktivitet er det som kan påvirkes lokalt eller som er unikt ved det enkelte stedet, og som påvirker flyttestrømmen til eller fra. Attraktive steder er de stedene som oppnår sterkere vekst enn forventet ut i fra strukturelle forhold.

Bostedsattraktivitet skapes gjennom kvaliteter som øker innflytting og reduserer utflytting, mens næringsattraktivitet blant annet oppnås gjennom rammebetingelser som skaper vekst i antall arbeidsplasser.

Mens kommunens bostedsattraktivitet de siste ti år har vært bra (nr 82 av 422 kommuner), er næringsattraktiviteten forholdsvis lav (plass 253). Dette blir også gjenspeilet i rangeringen innad i Rogaland – 13. plass for bosted og 22. plass for næring. Strand er likevel en av kommunene i Norge med høyest etableringsfrekvens i 2017).

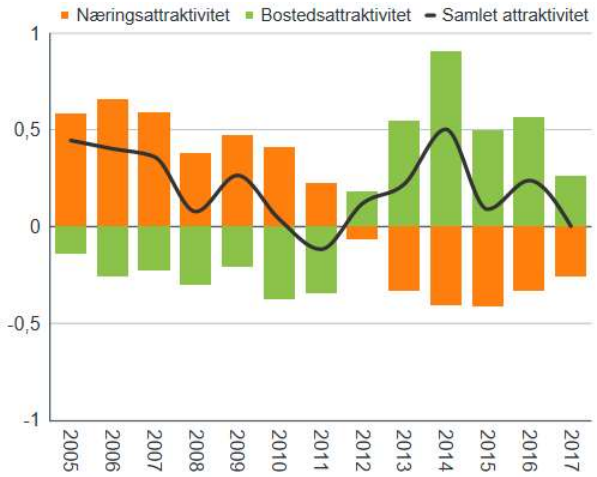

Vi utfordres av større usikkerhet knyttet til befolkningsutvikling både som følge av nasjonale og regionale trekk. Oljekonjunkturen, redusert innvandring og eldrebølgen er viktige faktorer. I tillegg gir Ryfast økte muligheter samtidig som sårbarheten i forhold til utflytting øker.

Hvor vil vi?

Ønsket befolkningsvekst for planperioden kommer ikke av seg selv, men forutsetter kontinuerlig arbeid fra alle aktører i samfunnet; kommuneorganisasjonen, folkevalgte, innbyggere, frivillige og næringslivet. Attraktivitet skapes gjennom faktorene vist i figuren til venstre. Gjennom konkrete prosjekter som skiller oss fra andre kommuner, skaper vi x-faktorer som gjør oss attraktive. Disse må videreutvikles og stadig fornyes. Det er nødvendig å jobbe med alle faktorene for å ha en positiv attraktivitet for næring og som bosted. Det som er attraktivt for boende er også attraktivt for besøkende.

Fire kategorier av attraktivitetsfaktorer	
Areal og bygninger	Tilrettelegge attraktive arealer for boliger, næringsvirksomhet, handel. Stimulere til bygging av boliger og attraktive næringsbygg. Næringshager.
Ameniteter	Skape nye attraksjoner, tilbud, forbedre kommunal service, bedre tjenester til næringslivet, aktiviteter og kultur, kafeer og møteplasser, liv i sentrum, …
Omdømme	Skape et positivt bilde av stedet, bli vurdert som et sted å flytte til, et sted å besøke, et sted å etablere bedrift.
Stedlig kultur og identitet	Lokal identitet, samarbeidsånd, optimisme, risikovilje, investeringslyst, interesse for å være med å utvikle stedet

Det er viktig at vi jobber sammen, har tillit til hverandre og drar i samme retning. Aktørenes rolle i samfunnsutviklingen må synliggjøres. Vi ønsker innbyggere og brukere som aktivt deltar i utviklingen av eget lokalsamfunn. Det å engasjere seg skal ha en verdi i seg selv. Involvering skaper engasjement, tilhørighet og eierskap, avdekker behov og bidrar til å utvikle mer treffsikre løsninger. Kommunen vil i langt større grad innta rollen som fasilitator, mens innbyggerne selv får mulighet til eksempelvis å utforme og vedlikeholde sine nærområder.

Steds- og næringsutvikling er sentralt for å videreutvikle Strand som en attraktiv kommune å bo i, arbeide i og besøke. Jørpeland by og Tau tettsted utvikles med utgangspunkt i hvert steds særegenhet. Kulturhistorien er viktig for å skape identitet og stolthet for innbyggerne og for å utvikle reiselivet. Jørpeland er kommunesenteret og utvikles til en småby med urbane mønster og tilbud. Det innebærer et levende sentrum med plass til alle og mer enn bare handel som aktivitet. Samtidig ivaretar vi potensialet i kommunestørrelsen hvor mange kjenner mange og sentrum fungerer som et samlingspunkt. Resultatet av og føringene gitt i Strand2050 er viktig i dette arbeidet.

Ella 5 år, Fjordsyn barnehage

Strand videreutvikler sine fortrinn ved å tilby boområder som passer ulike behov, med nærhet til naturen hvor både det grønne og det blå inngår. Vi skal fortette i og nær Jørpeland og Tau, inkludert langs kollektivaksen R13. For å tilby et variert botilbud, tar vi hele kommunen i bruk. På denne måten vil kulturlandskapet og bostedene i tettstedene og grender bli tatt vare på og vedlikeholdt. Et viktig element for å redusere effektene av eldrebølgen er å være attraktiv for småbarnsfamilier og unge i etablererfasen.

Utvikling av lokale arbeidsplasser er viktig for å være attraktiv som bosted. Det forutsetter gode rammebetingelser for næringslivet hvor tilgang på areal er sentralt. Nye arbeidsplasser skapes som følge av vekst i eksisterende næringsliv og nyetableringer. Sentrale næringer er turisme, marin, industri, teknologi og jordbruk.

«Å leke med mamma på lekeplassen» Eirill, Rødlandsmyrå barnehage

Vi forventer fortsatt vekst i besøkende til Preikestolen og Lysefjorden. I stedet for at de besøkende i stor grad er på gjennomfart, ønsker vi at flere blir lengre i Strand. Det forutsetter bedre overnattingskapasitet og flere og/eller bedre tilrettelegging av aktiviteter for besøkende. Fortrinnsvis må dette også komme innbyggerne til gode

Hvordan kommer vi dit? [4]

- Vi utvikler levende sentrum på Jørpeland og Tau med gode inne- og uterom hvor vi kan møtes på tvers av funksjonsnivå, etnisk og kulturell bakgrunn og ta vare på hverandre *
- Vi skaper og videreutvikler gode og varierte tilbud innen kultur, idrett og friluftsliv på arenaer som innbyr til deltakelse og tilhørighet for alle
- Vi tar vare på og utvikler kulturhistorien *
- Vi legger til rette for interessante og varierte boliger med særegne bomiljø med tilknytning til natur og sjø *
- Vi legger til rette for økt overnattingskapasitet og aktivitet for besøkende*
- I samarbeid med Stiftelsen Preikestolen vil vi legge til rette for nødvendig regulering av trafikken opp til Preikestolen fjellstue for å sikre en bærekraftig og sikker adkomst til området*
- Vi videreutvikler Strand kommune som en attraktiv arbeidsplass
- Sammen med næringslivet og utdanninginstitusjoner legger vi forholdene til rette for et innovativt og fremtidsrettet nærings- og arbeidsliv
- Vi legger til rette for vekst av eksisterende næringsliv og nyetableringer *
- Vi utvikler nye og videreutvikler eksisterende samarbeidsarenaer mellom aktørene i samfunnet for å skape tillit og en felles forståelse for ønsket samfunnsutvikling *
- Vi utvikler en kultur for nytenkning og viser gjennomføringskraft
- Brukerens behov er i sentrum *
- Vi avklarer rammebetingelsene forut for medvirknings- og samskapingsprosesser

[4] Strekpunkt merket med * har særlig relevans for arealdelen

IMPLEMENTERING OG OPPFØLGING AV PLANEN

Målene i kommuneplanen er overordnede noe som innebærer et behov for en operasjonalisering av målene. Det oppnår vi gjennom arealdelen og handlings- og økonomiplanen, samt gjennom sektor- og temaplaner. I en 4 års syklus definerer planstrategien hvilke planer og strategier kommunen skal ha og hvilke som skal revideres i gjeldende planperiode. Dette gjelder både kommuneplan, reguleringsplaner, sektor- og temaplaner.

Handlings- og økonomiplanen skal vise kommunens prioriteringer og tjenesteområdenes operasjonalisering av målene i samfunnsdelen, samt hva de strategiske målene betyr for organisasjonen. Handlings- og økonomiplanen viser hva kommunen skal arbeide med i løpet av budsjettperioden hvor konkrete tiltak blir definert, og utarbeides for en 4-årsperiode med årlig rullering. Arbeidet med kommuneplanens handlingsdel blir således en integrert del av den årlige rulleringen av handlings- og økonomiplanen. Årsmeldingen viser hva som er utført og resultatet av det arbeidet som er utført. Et viktig element i implementering og oppfølging av planen vil være årsmeldingen og årlig statusmøte mellom administrasjon og folkevalgte for å vurdere «hvor er vi» og behov for justeringer. Det vil bli utarbeidet måleparametere for å vurdere planens måloppnåelse og som grunnlag for å justere kursen underveis i planperioden.

Figuren nedenfor viser sammenhengen mellom det kommunale plansystemet, rapportering og oppfølging.

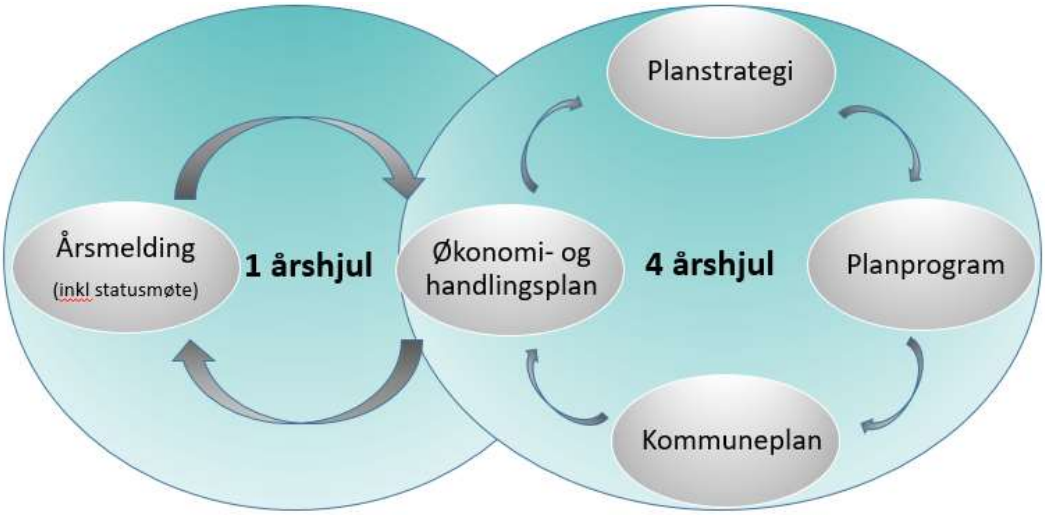

De fire strategiske målene skal ligge til grunn for kommunens prioriteringer. Prioriteringene skal synliggjøres ved rullering av handlings- og økonomiplanen og løpende i forbindelse med politiske beslutninger og prioriteringer.

STYRENDE DOKUMENTER

Kommunens styrende dokumenter er

- Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2035
- Kommuneplanens arealdel (planlegges revidert etter samfunnsdel er vedtatt)
- Trivsel i fokus – Oppvekstplan 2018-2030
- Helse og omsorgsplan (under utarbeidelse)
- Overordnet ROS og Beredskapsplan (revideres i 2019)
- Handlings- og økonomiplanen (årlig rullering)

I tillegg vil kommunen ha planer og strategier som konkretiserer på tvers av kommuneplan, sektorplaner og temaplaner. Figuren nedenfor viser dagens plankart. Revisjon av eksisterende planer eller behov for nye planer blir vurdert i planstrategi 2020-2024.

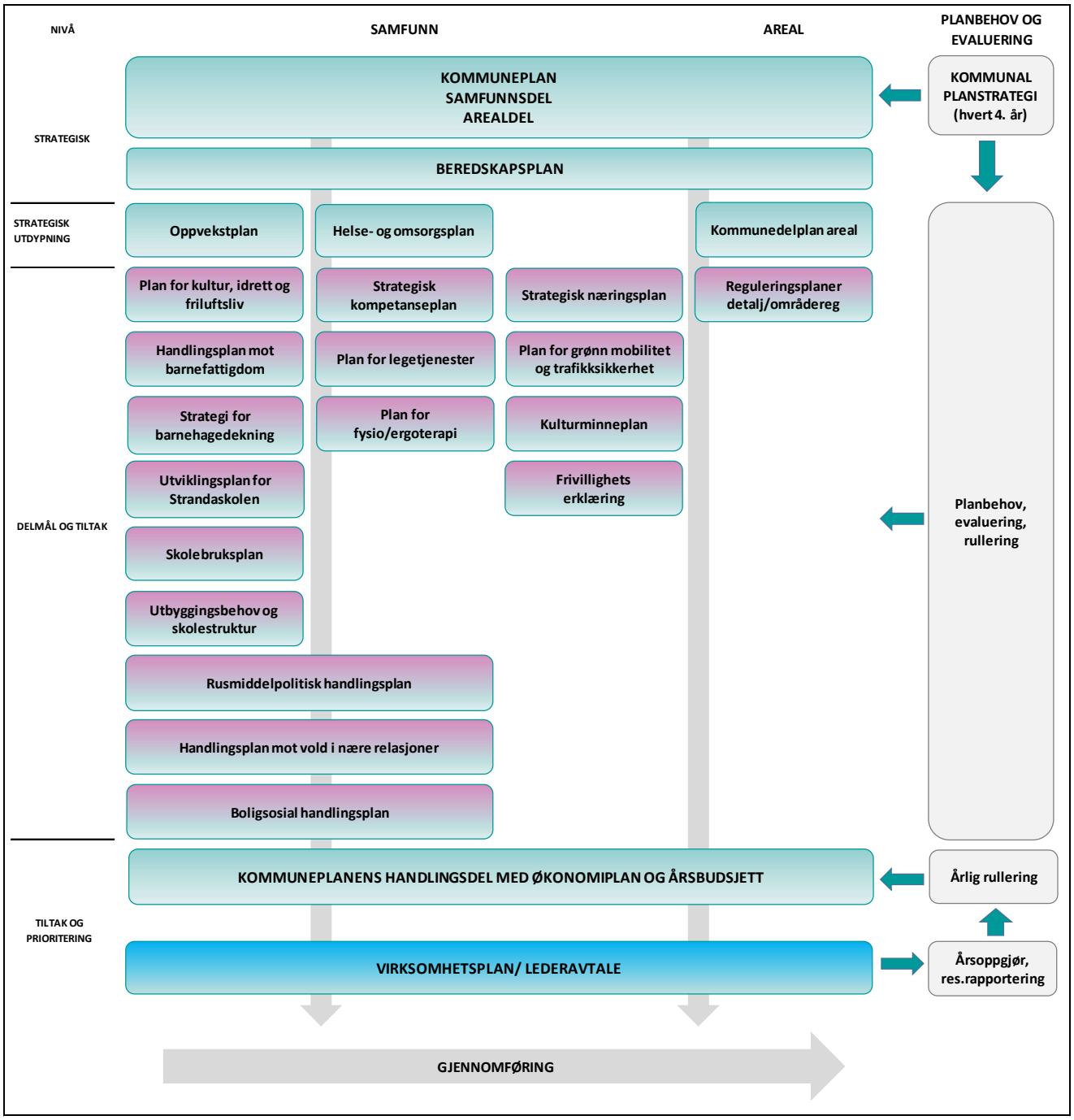

VEDLEGG 1

NASJONALE FØRINGER

FNs bærekraftmål for perioden fram mot 2030. Målene gjelder for alle land inkludert Norge, og er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikheter og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene omhandler landbruk, vannforvaltning, energi og forbruks- og produksjonsmønstre, beskyttelse av økosystemer, bærekraftig bruk av marine ressurser og aktivt arbeid mot klimaendringer og konsekvensene av dem. Med et eget mål om bærekraftige byer og samfunn, er ønsket at stedene vi bor skal bli mer inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige.

Parisavtalen er en internasjonal klimaavtale som skal sørge for reduksjoner i utslipp av drivhusgasser, klimatilpasning og støtte til omstilling av utviklingsland. Klimaendringer er allerede et faktum, og konsekvensene merkes i form av økt temperatur og mer ekstremvær. Paris-avtalen fra 2015 har mål om at temperaturøkningen på kloden skal holdes under 2 grader og helst under 1,5 grader fram mot år 2100. Norges nasjonale mål om å bli et lavutslippssamfunn innen 2050, innebærer at klimagassutslippene skal gå ned fra rundt 10 tonn årlig til 1-2 tonn per person.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging utarbeides av Regjeringen hvert fjerde år. Her beskrives mål, oppgaver og interesser som regjeringen forventer at kommunen legger særlig vekt på i planleggingen. I tillegg til bærekraftig areal- og samfunnsutvikling generelt, ønsker regjeringen en aktiv forvaltning av natur- og kulturminneverdier og utvikling av attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder.

Statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. Planretningslinjen viser statens retning for areal- og transportpolitikken: Arealbruk og transportsystem skal fremme samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, god trafikksikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Planleggingen skal bidra til å utvikle bærekraftige byer og tettsteder, legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling, og fremme helse, miljø og livskvalitet. Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.

REGIONALE FØRINGER

Følgende regionale planer gir føringer for Strand kommune

- Regionalplan for samordna arealbruk og transport i Ryfylke
- Regionalplan for Jæren
- Regionalplan for folkehelse i Rogaland
- Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning
- Regionalplan for landbruk
- Regionalplan for sjøareal/havbruk
- Akvakulturstrategi
- Reiselivsstrategi
- Jordvernstrategi for Matfylket Rogaland
- Regionalplan for energi og klima
- Regional kulturplan
- Regional plan for byggeråstoff i Ryfylke
- Strategi for bioøkonomi